

Յանկարծ տեսաւ նա, խաւարի մէջ՝ պաղպաղող աչքեր ու մեծ գլուխներ :

Հաղարներ էին :

Նրանք տենդոտ փայլուն դէմքով կամենում էին գրաւել որմնող ոգուն, տալով նոր զաւա-
նանքներ անեղորոթեան էութեան մասին :

Լսեց նա նոցա, հասկացաւ բոլորը, ու չհաս-
կացաւ : Բայց պատահաւ էր, ստակլի կուր, հսկաների մէջ...

Նւրնկնելով խորտակւում էին տիեզերքի կե-
դեւի վրայ : Նրանց ողորկ ու փայլուն փռչին
կուտակւում ու կուտակւում էր :

Իսկ այդ ամէնը ձանձրալի ու ճնշիչ էին : Եւ
զրանք նպատակ չէին կարող լինիլ :

Յուսանալով, անորոշ դանդաղ, նա բարձրա-
նում էր... է՛լ ո՛ւր բարձրանար...

Սխուէթները տենդոտ հրաւէրները նուազում
էին, և շատ թոյլ, թալուկ էր նրանց աղ-
մուկը այդ խորհրդաւոր խաւարի մէջ :

Տարեքերի կորեւ դաղարեց. միայն լռութիւնն
ու խաւարն էին հասել այդ բարձրութեանը :

Եւ չէր երեւում ոչ մի լոյս ու յոյս : Մեն-
մենակ էր նա անհունութեան մէջ : Պարբայ
չկար : Գո՛ւ չէր ոգին : Ու՛ժ չէր ոգին...

«Այո է ա՜նա կատարը, գո՛ւ եւ նպատակը,
հատկեա՛ս, գո՛ւ եղիր» : Լսեց մի հեռաւոր շշուշ :
Մի բողբոջ ինքնիշխան մոտացաւ ոգին եւ արձա-
կած կարծեց քար հանգուցը...

Բայց չէ՛ որ գո՛ւ չէր... կասկածեց :

—Ան նպատակաւ չէ՛, ես չե՛մ կատարը», գոչեց
նա յուսահատ կատաղութեամբ : Թէեւ շուրջ
խաւար, ու եւ չե՛ր տեսնում, բայց զգում եմ
որ կան շատ ճանապարհներ գնալու տեղ կայ :
«Ասա՛ ինձ, ո՛վ անյայտ ու ցուրտ Ոգի, ո՛ւր է
տանում այս խաւար ու ցուրտ ուղին...

Լռութիւնը միայն եղաւ պատասխանը :
Եւ արտասուեց նա, և արտասուքը թոյն
ու բոց էր :

•••

Ոգին բռնեց իր վերջին նեղուկը : Նա կա-
մենում էր լինել երկրի գերեզ, յետնալեց, և
է՛նչ տեսներ... Բարձրացած բոլոր տարածու-
թիւնը այժմ սեղմել էր շար մէջը... Ճաշ ու
գին, կուրցրեց իր նեղուկը եւ գահակիւմեց սոս-
կալի բարձրութիւնը... բայց ոչ դէպ ի երկրի
այդ դէպ է մի խուռ, խաւար, խորովկանի ծո-
ցը : Մեռաւ նա, —տիեզերքը անծնկնով :

Թիֆլիս

ՎԱՀԱՆ ՍՈՒԻԲԵՆԱՆՏ

«ՄԱՆՈՒԹԵԱՆ-ՇԱՀԻՆ» ԵՐԵՎԱՆԻԸ

—o—

Ի պատիւ Մանուէլեանի եւ Շահինի կաղ-
մակերպուած երեկոյթը տեղի ունեցաւ յունիս
19ի իրիկունը, ջաֆէ Վորթէմէյի ճառարն թը
հողի մասնակցեցան ճաչկերոյթին, որոնց
մէջ կային Հայութեան ամէն դասակարգները
ներկայացնող անձնաւորութիւններ, թրքաւայ
գրագէտներէն՝ Պ. Պ. Լեւոն Բաշալեան եւ Նրու-
անց Օտեան, օտաւայ մտաւորականութիւնէն՝
Պ. Պ. Միլիք-Կարադէօքեան, Թ. Բէրբէրեան եւ
Տր. Չալեան, Հայաստանէն՝ բնիկ Մոկացի մը,
մեր «Լօյտան» աշխատակիցը, Բարիկ հայ
գաղթականութեան ծախթ դէմքերէն՝ Պ. Պ.
Տր. Փօլօլեան, Մ. Միւրղատեանց, ու մէկ
քանի ուսանողներ :

Պ. Յ. Իսքէնտէր, Նախագահ Բարիկի Հայոց
Հայրենասիրական Միութեան, հիւանդութենէ
մը արգելուելով՝ չէր կրցած ներկայ գտնուիլ
ճաչկերոյթին, և իր շնորհաւորութիւնները
ղրկած էր սիրուն նամակով մը :

Պ. Յովհաննէս Շահնազար, մեր ողբացեալ ու
անմոռանալի «Հայրենիք»ին տնօրէնը, Ման-
չէսթրէն զրկած էր թելադրական ու աղնու-
դի նամակ մը որուն ընթերցումը բուն ծա-
փերով ընդհանուեցաւ եւ զորամբողջութեամբ
կը հրատարակենք ատորեւ :

Շնորհաւորական նամակներ զրկած էին նը-
մանապէս, Բարիզէն՝ Պ. Պ. Գէորգ Բաշինջապ-
եանց, Վ. Մեարտպեան, Արամ Թաթմեան, Պ. եւ
Ս. Քերտթեան, Վ. Պէքեարեան, Եւն, Լիւթէն՝
Պ. Յ. Գաւնակերեան, Պրի.սէլէն՝ Պ. Մ. Թէլեան,
Բատուայէն՝ չորս ուսանողներ :

Մանչէսթրի հայ գաղթականութիւնը շնոր-
հաւորական հեռագիր մը զրկած էր Մանուէլ-
եանին եւ Շահինին : Նմանապէս Վաւապէն՝
Պ. Յ. Փափագեան, և «Շաւիղ»ի խմբագրու-
թիւնը :

Երեկոյթը որ սկսաւ ժամը 7ին եւ մինչեւ կէս
գիշերէն յետոյ ժամը 2 տեւեց, անցաւ անընդ-
հատական ու ամենաջերմ ոգեւորութեան մը
մէջ որ կը բղիւէր բոլոր ներկաները համակող
եղբայրական համերախոսութեան մը ու աշխիւ
ուրախութեան մը տիրապետումով :

Աղանդերի պահուն, մէկ քանի բաժակաճա-
ւոր արտասանուեցան «Անահիտ»ի տնօրէնը,
որ կը նախագահէր երեկոյթին, բացառեց
Մանուէլեանի եւ Շահինի կատարած գործին
նշանակութիւնը, նախ իր ներքին մտաւո-
րական զուտ արժանիքին տեսակէտով, յետոյ
այն փայլին տեսակէտով զոր այդ գործը կը բերէ
հայ ցեղին բարոյական վարկին :

Պ. Լիսն Բաշալեան ողջունեց, սրամիտ ու պարտաւարից «սրիչ»ով մը, երկու նորամազ հայ տաղանդեկները որոնց համախանդէս տոնաւորութիւնը աջ երկկողմէ կը փոխէր Փիտու թեան ու Գեղարուստի հարսնիքի մը:

Տր. Զալեան, մէկ քանի հայրական ու ազնիւ քաղաքով, իր ուրախութիւնը յայտնեց ի տես հայ տաղանդի այս գեղեցիկ բողոքումներուն, եւ իր յոյսը թէ Մանուէլեան ու Շահին, այսպիսի վաղահաս յաջողութիւններէն չլլանալով ու իրենց մատուցուած մեծաբանքներէն չջրհեղով, պիտի շարունակէին՝ հետզհետէ աւելի կորովով իրենց ճիգերը դնել ի աւելի բարձր ձգտումներ:

Պ. Մեկիւր-կարգէօզեան զգացուց այն պարտքը զոր մեր ազգին արդի ողբալի վիճակին մէջ մեր ամէն կարգի տաղանդները ունին իրենց մտաւոր ուժին ետական զարգացմամբ զգոնալու, այլ ամէն վայրկեան իրենց թողալով ու առով աւելի եւս սիրելի ցեղը յիշելու եւ անոր օգտակար ըլլալն իրենց զլխաւոր նպատակակէտը նկատելու:

«Աօշտակ» խօսեցաւ յանուն Հայ Հողին. ըսաւ թէ իր ցաւերուն ու չարչարանքներուն մէջէն, Մայր Հայրենիքը խորին սփոփանք մը եւ գորովագին ու բախտութիւն մը կը զգայ՝ տեսնելով իր զաւակները որ թաղաքակրթութիւնը ազատ երկիրներու մէջ իրենց տաղանդին ապացոյցները տալով իրեն պարծանք կը հանձնէր: «Սոցիալական ու թշուառութեան մէջ ըսնի շղթայուած, ան չի հասկնար, ըսաւ, իր հեռաւոր ու զարգացած զաւակներուն ըրածը, բայց անոնց յաջողութեան լուրը, անոնց վասակած համբաւին արծազանքը իր կաթովին ու պարզուկ սիրտը լոյսի միաժիտ բայց շատ հզօր հրճուանքով մը կը լեցնէին»: Ու «Աօշտակ» մաղթեց որ չուշայայ այն օրը ուր Մայրը իր վերջապէս կապանքէ դերձ թեւերուն մէջ իսկ իր զաւակներուն բողոքելը պիտի տեսնէ:

Մանուէլեան ու Շահին մէկ քանի յուզեալ բառերով իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին իրենց ազգակիցներուն կողմէ իրենց մատուցուած ասոյ համակրական մեծաբանքին համար:

Ճաշէն յետոյ, արտասանութիւններ, երգեր ու պարեր տեղի ունեցան որոնց մէջ նորէն ամենէն սիրուն տեղը բռնեցին Վաչկական պալերը՝ զոր «Աօշտակ» պարեց՝ ուրիշ Հայաստանցիք մը քննիքակցութեամբ:

Բոլոր մասնակցողները այն միխիթարաբ համոզումով իրարմէ բաժնուցան թէ, հակառակ այն բոլոր զանգամներուն զոր ունինք՝ եւ իրաւամբ մեր բարեքերուն մէջ մտած ու հաստատուած կարգ մը սպիտակ եւ սպիտակ տարբեր-

բութիւններու միջեւ, Հայերը վայելչօրէն եւ առանց ու եւ քան արիւմտի կարող են, երբ համապատասխան ու ներդաշնակ խմբաւորումով մը հաւաքուին գեղեցիկ ու յստակօրէն դժուած դաշտաւորի մը շուրջը, ամենէն աննախանձ, ամենէն եղբայրական, ամենէն վեհոգի դատարարութիւն իրենց մէջ գոյութեան ապացոյցը տալ:

Ն Ա Մ Ա Պ

ՌԻԴՂՈՒՍՄ ՄԻՆՈՒԷԼԵԱՆ-ՇԱՀԻՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

Ն Ա Ն Ա Գ Ա Հ Ի Ն

— 0 —

Կ'ուզէի ձեր քովը ըլլալ, ամենուր հետ, շարաթ գիշերուան սեղանին շուրջը, Մանուէլեանին եւ Շահինին արևուն բաժակ մը խրանելու համար: Որքան ալ որ ձեզմէ հեռու ըլլամ, սրտով ձեզի հետ եմ սակայն, եւ ամէն կերպով յարմարադէպ կը գտնեմ զաղափարը որ ծնաւ Բարիդի հայ երիտասարդութեան մէջ համակրութեան գոնէ պղտիկ տուն մը կազմելու գիտակցանքին ու արուեստագէտին յաջողութեանց արժեքը: Անշուշտ բան մը աւելի չպիտի աւելցնե՞ք իրենց փառքին վրայ, բայց այս համեստ հանդէսով պիտի զօրացնենք անգամ մը եւս իրենց հաւատքը թէ սիրուած են եւ միշտ պիտի սիրուին անկեղծօրէն: Չեմ ապահովեցնիր զիրենք թէ համարաւորն այս նուիրապործութենէն յետոյ ձեռք ձեռք պիտի յաջողանան մեր հայ բնասանքներուն մէջ, ինչպէս կ'ըլլան Յրանապի օրուան մարդիկը, Բարիդի սալուններուն մէջ, Նիքիթի Պոլիս ըլլայի, «Հայրենիք»ով պիտի ունենային իւրաքանչիւրը իրեն յատուկ տաք խանդավառ, գովասանական «Որբօրին»ը: Անա բոլոր այն աղօթիկը ու շնորհը որ պիտի խուռէ եւ որ տեսական արքեպիսկոպետ մը գիտովցնող բան մը չպիտի ըլլար: Թերեւս առաջին ունեցող մէկ քանի բնասանքներ պիտի փութային զիրենց տուններին հրաւիրել, եւ անոնք ալ, հոն երթալուն, պիտի գտնէին պատկառելի աղա մը թղթի սեղանի մը առջին ոչ իտալական արքեպիսկոպետ քան իր ոչ պակաս պատկառելի «մատաւ» մը՝ թղթախաղի ուրիշ սեղանի մը շուրջը: Այս այն միջավայրը չէ, ուր մեր բարեկամները պիտի զգային գիտակցանքն ու արուեստագէտ մը ըլլալու բոլոր առաւելութիւնները:

Բայց հոս, Եւրոպա, Հայերը կարծած թէ փութուած են դռնէ վերջերս՝ եւ հաւատալով եւ որ տարբերութիւն մը կայ, եւ այս հանգիստ ատրոպապոլիսներէն մէկն է: Անոր մը մասնակցին ոչ միայն անմիջական բարեկամներ ոչ միայն անոնք որ մեծաբանքի տուրք մը վի-